

การใช้การศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์: คุณค่าของการพัฒนาผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์

Using Education for Human Development: Value of Woman Development in the Lyric of Suntaraporn Songs

อมร เอี่ยมताल¹ กรรณิการ์ สัจกุล² และ อัครวิทย์ เรืองรอง³

Amorn Eiamtal¹ Kanniga Sachakul² and Akhawit Ruengrong³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำแนวคิดทางพัฒนาศึกษา มาวิเคราะห์คุณค่าของผู้หญิงผ่านบทเพลงสุนทราภรณ์ ในช่วงทศวรรษ 2480 ซึ่งเป็นยุคอุดมการณ์สร้างชาติ โดยคัดสรรบทเพลง จำนวน 12 เพลง มาวิเคราะห์เนื้อหาและตีความผ่านภาษาและบริบททางสังคม โดยใช้กรอบของการพัฒนามนุษย์ในมิติของมนุษยศาสตร์การศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า บทเพลงสุนทราภรณ์ในช่วงดังกล่าวให้คุณค่าการพัฒนาผู้หญิงในมิติมนุษยศาสตร์โดยมุ่งให้การศึกษาเพื่อขัดเกลาด้านต่าง ๆ ได้แก่ มีความประพฤติดี กล้าหาญ รักชาติ เสียสละ เป็นภรรยาและเป็นแม่ที่ดี นอกจากนี้ เนื้อหาของบทเพลงที่นำมาศึกษายังสะท้อนนโยบายการสร้างชาติของรัฐบาลซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมอันเป็นเครื่องมือพัฒนาชาติให้เกิดความแข็งแกร่งของยุคนั้น ในแง่ของคุณค่าของผู้หญิงจึงผนวกเข้าไปกับนโยบายของยุคสมัย

คำสำคัญ: การพัฒนามนุษย์, การศึกษา, บทเพลงสุนทราภรณ์

Article Info: Received 20 March, 2018; Received in revised form 29 July, 2018; Accepted 29 May, 2020

¹ นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: eiamtalamorn@hotmail.com

Ph.D. Candidate in Development Education, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: eiamtalamorn@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: kanniga_ch@yahoo.com

Lecturer in Development Education, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: kanniga_ch@yahoo.com

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชามนุษยศาสตร์และศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อีเมล: dr.akhawit_bsru@hotmail.com

Lecturer in Thai Program, Department of Humanities and Fine Arts, Faculty of Humanities and Social science, Bansomdejchaopraya Rajabhat University Email: dr.akhawit_bsru@hotmail.com

Abstract

The objective of this article is to study the application of the concept of Development Education to the analysis of women's worth via the lyrics of Suntaraporn songs during the 2480s (B.E.), an era of nation-building ideology. In total, 13 songs were selected for analysis and lyrics were interpreted through language and social context by using a framework of human development from the perspective of humanities education.

The results of the study showed that Suntaraporn songs during the said period valued the development of women from the perspective of humanities, focusing on providing education to refine a wide range of aspects, including good behavior, courage, patriotism, sacrifice, and being a good wife and mother. In addition, the lyrics reflected the government's nation-building policies, with a significant focus on providing education to enhance the use of culture as a tool to develop and strengthen the nation. In this aspect, women's worth has been combined with the policies of the era.

Keywords: woman's worth, human development, education, Suntaraporn songs

บทนำ

ศาสตร์ด้านพัฒนศึกษา เป็นการใช้กระบวนการศึกษาเพื่อการพัฒนาโดยใช้แนวคิดหลากหลายมิติ โดยนำการศึกษาซึ่งมีความหมายกว้างรวมไปถึงการสร้างความรู้ การปลูก/ปลูกปัญญา การหล่อหลอมบุคลิกภาพ และการยึดมั่นในวัฒนธรรมอันดีงาม มาพัฒนามนุษย์ ด้วยการหล่อหลอมกล่อมเกลาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ในมิติทางมนุษยศาสตร์ เป็นการนำแนวคิดคุณค่ามาใช้ในการจัดกระบวนการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น คุณค่าทางดนตรี ศิลปะ คุณค่าทางจริยธรรม คุณค่าทางด้านอุดมการณ์ คุณค่าในภูมิปัญญาของมนุษย์ คุณค่าทางวัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีคุณค่าต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (อัครวิทย์ เรืองรอง, 2552)

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทยมากขึ้น เป็นแรงกดดันให้ประเทศไทยต้องเอาตัวรอดจากภาวะสุ่มเสี่ยงต่อการเข้ามาครอบงำจากอิทธิพลของฝ่ายตะวันตก จึงต้องระดมทรัพยากรของชาติทั้งหมดเท่าที่มีในขณะนั้นมาใช้เพื่อการสร้างประเทศให้แข็งแกร่งด้วยการพัฒนาทรัพยากรที่สำคัญที่สุดนั่นคือ “ทรัพยากรมนุษย์” และหมายรวมถึงการพัฒนาผู้หญิงเพื่อให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชาติอีกด้วย

ความจำเป็นที่ต้องการให้นานาชาติรับรู้ ว่า ประเทศไทยมีอารยธรรมเทียบเท่า

จึงเป็นที่มาของการก่อรูปนโยบายสร้างชาติ รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในขณะนั้นเลือกใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อันเป็นเกราะป้องกันภัยคุกคามจากประเทศตะวันตก และใช้เป็นเครื่องวัดความเจริญของประเทศ อีกทั้งต้องการพิสูจน์ให้เห็นถึงศักยภาพในการเป็นพลเมืองโลก (world citizens) ของชาวไทย โดยมีความคิดว่า วัฒนธรรมตะวันตกเป็นตัวเชื่อมต่อกับวัฒนธรรมโลก (เจตนา นาควัชระ, มปป.) เป้าหมายของการรณรงค์ทางวัฒนธรรม คือ การผดุงเอกราชของประเทศ และนำพาชาติให้ก้าวไปสู่ความเป็นอารยะ จอมพล ป.พิบูลสงคราม มองว่า การมีวัฒนธรรมที่ดีเป็นเครื่องมือที่ทำให้ประเทศไทยรักษาเอกราชไว้ได้ ตัวอย่างวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ การกิน การแต่งกาย ภาษา การพูด รวมไปถึงการสนับสนุนการศึกษา เพลงสุนทราภรณ์ในช่วงนี้ที่ชี้ให้เห็นประเด็นดังกล่าว ดังเช่นเพลงวัฒนธรรมที่ร้องออกอากาศเพื่อรณรงค์ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังนี้

วัฒนธรรมจะนำไทยแผ่ไพศาล ไทยต้องร่วมบริหารเป็นการใหญ่

*การแต่งกายมีระเบียบเรียบร้อยวิไล สุขภาพอนามัยดีทั่วกัน ทั้งมีศีลธรรมประจำใจ
อีกตั้งใจอภิกิจการงานแข่งขัน ประพฤติชอบตามระบอบกฎหมายนั้น ไม่ผิด
ผันผืนขนบประเพณี หมั่นศึกษาหาความรู้มาสู่ตัว สร้างครอบครัวเป็นหลักฐาน
มั่นคงที่อุทิศกายทุกโอกาสเป็นชาติพลี จึงสมที่ไทยอารยะวัฒนธรรม*

การที่จะเรียกได้ว่า ไทยมีอารยะวัฒนธรรมนั้น ต้องประกอบไปด้วยประชาชนที่แต่งกายดีมีระเบียบ สุขอนามัยดี มีศีลธรรมประจำใจ ตั้งใจประกอบกิจการงานอย่างแข่งขัน ปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ผันผืนประเพณี ศึกษาหาความรู้ สร้างครอบครัวที่มั่นคง และอุทิศกายเพื่อชาติ จะเห็นได้ว่า เนื้อหาของเพลงเพียงเพลงเดียว แต่สามารถสะท้อนนโยบายรัฐบาลต่อการสร้างคุณลักษณะของประชาชนได้อย่างรอบด้าน อีกทั้งยังช่วยถ่ายทอดแนวคิดนี้ไปยังประชาชนในวงกว้างได้อีกด้วย

การรณรงค์ทางวัฒนธรรมเข้มข้นขึ้นเมื่อประเทศไทยเข้าร่วมสงครามมหาเอเชียบูรพา เมื่อไทยเลือกเข้าข้างฝ่ายญี่ปุ่นและต้องเผชิญกับเป้าหมายของญี่ปุ่นที่ต้องการเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมแห่งเอเชีย รัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงเร่งจัดการทางวัฒนธรรมด้วยการตั้งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2485 พร้อมกันนั้นได้วางโครงการเผยแพร่วัฒนธรรมของญี่ปุ่นไว้ ไพโรจน์ ชัยนาม อธิบดีกรมโฆษณาการแถลงถึงเหตุผลในการตั้งสภาวัฒนธรรม

ดังกล่าวจะทำให้ประเทศไทย “ดำเนินการในเรื่องวัฒนธรรมของตนอย่างเต็มที่ เพราะการสูญเสียวัฒนธรรมก็ไม่ผิดอะไรกับการสูญเสียเอกราช” วัฒนธรรมจึงมีความหมายในฐานะ “จิตวิญญาณ” ของความเป็นชาติและเป็นเครื่องประกันหรือรักษาเอกราชกับความเป็นชาติไว้ ดังนั้น กลุ่มของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งมีจิตใจต้องการสืบทอดภารกิจการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มุ่งสร้างความสมบูรณ์พูนสุขและความก้าวหน้าที่ทัดเทียมกับอารยประเทศโดยเน้นหนักที่วัฒนธรรม (สุรเชษฐ์ สุขลภกิจ, 2557)

คุณค่าหลากหลายมิติของผู้หญิง: การศึกษาเพื่อการพัฒนาตามนโยบายสร้างชาติ

หนึ่งในนโยบายสร้างชาติของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม คือ การให้ความสำคัญกับคุณค่าของผู้หญิง ดังปรากฏในเพลง “บัวงาม” ซึ่งสะท้อนการรับรองคุณค่าของหญิงไทยในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังเนื้อเพลงที่ว่า

หญิงไทยเก่งกาจอาจหาญชาญชัย แต่ไหนแต่ไรไทยก็ยอมอ่อนน้อม
แท้จริงหญิงไทยใช้เกียรติต่ำ กลับซ้ำงามล้ำแต่ก่อนกาล หลักการวิชาเกรียงไกร
ผู้หญิงชาวไทยสวยวิไลอ่อนหวาน เรียบร้อยในการทำงานอีกทั้งการทาก็เชี่ยวชาญ
เรื่องนาม คำเปรียบเทียบหญิงไทย เป็นดอกไม้บัวงาม ใครว่าหญิงเลวทราม
เขาเกลียดประณาม ทั้งเหยียดทั้งหยามความดี ชายเหล็กเพชรยังยอม มาอ่อนน้อม
นารี ยอมพ่ายแพ้แต่โดยดี หญิงไทยเรานี้ฝีมือลือไกล ศักดิ์มีมาอาสาศ่างสงคราม
ไม่เคยขามเกรงผู้ใด หมั่นผู้หญิงทำไม เกียรติผู้หญิงเกรียงไกร ไซ้จะไร้ซึ่งปัญญา
อันเกียรติหญิงชาวไทย ควรเทิดไว้บูชา เป็นที่น้อมนำมา ทั้งปวงประชายัง
ผูกใจรักฝักใฝ่ คุณค่าหญิงบันลือ มือหนึ่งถือเปลไกว มือหนึ่งกุมแดนไทย ฝีมือ
หญิงไทยกุ่มเมืองไว้ยังมี ดังได้เห็นกันมา ท้าวสุรนารี ไทยผ่านพ้นไพร่ ถึงจนบัดนี้
ก็สตรีชาวไทย เกียรติสตรีที่เห็นเด่นและงาม อย่ามาหยามกันต่อไป หมั่นผู้หญิง
ทำไม เกียรติผู้หญิงเกรียงไกร เทิดเอาไว้ให้ประชา ยิ่งกว่านั้นความดี ดังกล่าว
ชี้กันมา เป็นมีมิตรรรยา ทั้งเป็นมารดา เทิดเกียรติเถิดหนอย่าหมิ่น

จากบทเพลงข้างต้น สังคมไทยยอมรับว่าหญิงไทยมีความเก่งกล้า มีเกียรติ มีความสวยงาม อ่อนหวานจัดการงานได้อย่างเรียบร้อย เป็นทั้งเพื่อน ภรรยา และมารดา เป็นผู้ที่มิเกียติและไม่ควรดูหมิ่น

นอกจากนี้รัฐบาลในยุคนี้ได้ออกกฎหมายว่าด้วยการสมรส ที่สนับสนุนแนวคิด

“ผิวเดียวเมียวเดียว” รวมไปถึงการส่งเสริมความเสมอภาคของสตรีให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติตามนโยบายสร้างชาติให้เป็นอารยะ โดยส่งเสริมการมีบทบาทเคียงคู่กับชายจอมพล ป.พิบูลสงคราม ผู้นำรัฐบาลในขณะนั้นแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่สตรีโดยมอบบทบาทผู้นำด้านนี้แก่ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ภริยานายกรัฐมนตรี ให้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาททางการเมือง โดยมีตำแหน่งผู้นำสภาวัฒนธรรมฝ่ายหญิง เป็น “แม่แบบ” ของสตรีที่มีบทบาทเคียงคู่สามี มีกิจกรรมทางสังคม เผยแพร่แนวคิดสตรีทันสมัย ผ่านสื่อ อาทิ การเขียนบทความ ในวรรณคดีสาร สื่อของรัฐบาลเพื่อรณรงค์ให้สตรีทั้งหลายให้ร่วมใจในการพัฒนาชาติ และป้องกันชาติจากผู้รุกรานในภาวะสงครามขณะนั้น มีข้อความดังต่อไปนี้ (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2557, น. 108)

...ถ้อยคำที่ปรากฏอยู่นี้ ยังจะปรากฏเป็นเครื่องเฉลิมเกียรติของ
สุภาพสตรีไทย ซึ่งเป็นประจักษ์พยานว่า ในสมัยที่ชาติกำลังเรียกร้องการเสียสละ
และให้เข้าช่วยกันบำรุงส่งเสริม วัฒนธรรมของชาติ ขณะที่บ้านเมืองกำลังตกอยู่ใน
สถานะสงครามซึ่งมีท่านจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้รับผิดชอบและกำเริบ
ชาติของชาติไว้อย่างมั่นคงนั้น สุภาพสตรีไทยของชาติก็ได้มีโอกาสเข้าร่วม
กับงานอันมีเกียรติอย่างสูงนี้ด้วย และจดว่าเป็นการก้าวหน้าที่ล้ำค้ำกว่าหนึ่ง
ซึ่งเราไม่ควรจะพากันลืมไปเสีย...

นอกจากนี้ ผู้นำหญิงยังได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น การเป็นประธานในงานต่าง ๆ เช่น งานประกวดดอกไม้ งานประกวดแม่ลูกดก วันแม่แห่งชาติ เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่เฉพาะบทบาทแม่บ้านเท่านั้น หญิงไทยสามารถแสดงบทบาทอื่นได้ เช่น เป็นทหารหญิง เป็นแม่ที่ดีเลี้ยงลูกคราวละมาก ๆ ตามนโยบายของรัฐบาล

คุณค่าด้านสำนึกร่วมของความรักชาติในฐานะประชาชนของผู้หญิง รัฐบาลดำเนินนโยบายชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยมีความเจริญมาแต่โบราณตราบนานเท่าทุกวันนี้ ทั้งนี้มาจากการเสียสละของบรรพบุรุษและบรรพสตรี ที่อุทิศชีวิตของตนเพื่อรักษาเอกราชเอาไว้ ดังเช่นวีรกรรมของท้าวสุรนารี ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวรรณคดีสาร ชื่อเรื่องว่า “บทประพันธ์สุดดี ท้าวสุรนารี” ซึ่งเป็นต้นแบบของสตรีที่มีความกล้าหาญและเสียสละ เป็นตัวแทนที่ดีของสตรีในอุดมการณ์ชาตินิยม ดังความต่อไปนี้ (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2557, น. 110)

ข้าขอประนตน์น้อม	เกลี
เกลยร่ำคำสตุดี	เกียรติก้อง
ทูนเทิดเกียรติวีระสตรี	แห่งชาติ ไทยเอย
ท้าวสุระนารีต้อง	ต่อสู่ด้ลกร...
...จึงองค์บรมราชเจ้า	จอมไทย
ชงประจักษ์เกียรติคุณไ	ท่านนั้น
เป็นหยิงอาคนำชัย	ชนะสู่ ขาติเฮย
พระราชทานยศ, ชัน	ลักดี, ท้าวสุระนารี
เป็นสรีแก่ประเทศทั้ง	หยิงไทย หัวเฮย...

ในด้านการเผยแพร่แนวคิดผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี
 สหายได้เขียนบทความที่มีชื่อว่า “ตามหยิงจึงจะจเริน” ดังนี้

...ฉันมีความหวังในอนาคตของชาติ โดยอาศัยความรุ่งโรจน์เชิงชาวน
 ไวไหวพริบ ทุกหย่างเป็นบันทัดถาน หยู่ที่พึ่งแม่ของชาติหรืออยู่ทีหยิง...ชาติใด
 ถึงซึ่งจเรินแล้ว เราไม่จำเป็นดูสิ่งอื่น ให้ดูที่หยิง หรือเทียบหยิงเป็นเทพธิดาแห่ง
 ความจเรินของชาติ... ผู้หยิงดีถึงเพียงนี้ ถ้าไครยังจะไม่ยอมนับถือและล่งเลิม
 ทุกทางให้หยิงดีเด่นขึ้นหน้าขายไปก็เท่ากับเป็นการลงโทษชาติของเรามาให้
 ก้าวหน้าไปสู่ความจเรินโดยแท้จึง...

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงคุณค่าในบทบาทและสถานภาพของสตรีในรูปแบบใหม่
 ตามนโยบายนำชาติไทยเข้าสู่อารยประเทศของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม บทบาทของสตรี
 ไทยได้ก้าวออกมาจาก “เบื้องหลัง” หรือ “ข้างเท้าหลัง” มาเคียงคู่กับสามีอย่างสง่างาม ดังที่
 ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ผู้นำฝ่ายสตรีในเวลานั้นได้ก้าวมาเคียงข้างสามีอย่างงดงาม
 นับเป็นการเปิดฉากการพัฒนาให้แก่สตรีไทยในเวลาต่อมา

สังคมไทยสมัยก่อนให้ความสำคัญต่อการเป็นกุลสตรีมาก แม้ว่าบทบาทของผู้หญิง
 เปรียบเหมือนข้างเท้าหลัง แต่หน้าที่นั้นยิ่งใหญ่เพราะต้องดูแลสามี บุตร รวมไปถึงญาติของ
 สามี ผู้หญิงจึงเป็นปัจจัยหลักที่มีส่วนส่งเสริมให้ครอบครัวมีจริยธรรมที่ดีงาม ดูแลครอบครัวให้
 มีความสุขและอบอุ่น ดังคำกล่าวของ เสริม วินิจฉัยกุล ในปาฐกถาว่า หากครอบครัวมีคุณภาพ
 จะเป็นกำลังที่ดีให้กับประเทศชาติ ดังนี้

“...บุคคลจะดีต่อไปได้ข้างหน้า เปนพลเมืองดี ทำให้ประเทศก้าวหน้าก็อยู่ที่ครอบครัว เพราะทุกคนไม่ได้ดีมาแต่กำเนิด เด็กเกิดมาใหม่ ๆ ไม่รู้ดีเสีย หาผู้ที่การอบรมในภายหลังเท่านั้น ที่จะทำให้เป็นอย่างไรก็ได้ ครอบครัวจะปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญนี้ได้ ก็ต้องให้เป็นปึกแผ่น...”

เพลงสุนทราภรณ์ คือ ตัวบททางการศึกษา: เครื่องมือการพัฒนาผู้หญิงเพื่อการพัฒนาชาติ

หน้าที่ของครอบครัว คือ การมีพันธะต่อการสร้างชาติโดยเฉพาะการผลิตประชากรที่ได้คุณภาพ ผู้เป็นแม่ถูกคาดหวังว่าจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม เห็นว่าจะฝากความหวังไว้กับชายผู้เป็นพ่อไม่ได้เพราะต้องทำงานไม่มีเวลาเพียงพอ โดยกล่าวว่า

“เข้าใจได้ว่าชาติเราจะเปนอารยะและเปนมหาอำนาจไม่ได้เปนอันขาด หากครูบังเกิดเกล้าฯ คือแม่ยังไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเปนแม่ของอารยะชนได้”

(หมายเหตุ: อักษรตัวเอนเข้มเป็นการคงรูปแบบการสะกดคำในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม)

รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีเจตนาแน่วแน่ที่จะสร้างชาติไทยให้เป็นชาติมหาอำนาจ มีอารยธรรมเท่าเทียมกับนานาชาติ นอกจากการใช้วิธีออกกฎหมายเพื่อบังคับให้ประชาชนปรับทัศนคติสู่ยุคทันสมัย ยังใช้วิธีการที่นุ่มนวลควบคู่กันไปด้วย โดยการสนับสนุนให้ใช้เพลงเป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมกล่อมเกล่าประชาชนให้มีความเห็นคล้อยตามสิ่งที่รัฐต้องการ วงดนตรี กรมโฆษณาการ หรือสุนทราภรณ์ (เมื่อบรรเลงนอกเวลาราชการ) จึงเข้ามารับหน้าที่แต่งเพลงที่มีเนื้อหาจงใจให้เกิดความรู้สึกร่วมในหมู่ประชาชนที่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมใหม่ โดยผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง บทเพลงที่สะท้อนนโยบาย ได้แก่ เพลง บัวงาม สาวสมัยใหม่ ดอกไม้วัฒนธรรม สวมหมวก

ทฤษฎีที่ว่าด้วยคุณค่า มีความสำคัญในการศึกษาด้านความคิดความรู้สึกของมนุษย์ที่แสดงออกเป็นวัตถุหรือการกระทำ มีบทบาทในการค้นหาคุณค่าของมนุษย์และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ผ่านผลงานรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานด้านวรรณกรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์หรือดุริยางค์ศิลป์ ความเชื่อทางศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม ความดีความงาม หลักการ

และเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัย เสนอผลการวิเคราะห์บทเพลงสุนทราภรณ์ จำนวน 12 เพลง ในฐานะที่เป็นเครื่องมือสะท้อนการพัฒนาค่านิยมของผู้หญิงในยุคสร้างชาติในทศวรรษ 2480

เพลงสุนทราภรณ์ในช่วงทศวรรษ 2480: ตัวบ่งชี้ทางการศึกษากับค่านิยมของผู้หญิงในมิติของมนุษยศาสตร์

บทเพลงสุนทราภรณ์ในฐานะตัวบ่งชี้ทางการศึกษาชี้ให้เห็นค่านิยมของผู้หญิงในด้านคุณงามความดีในประเด็นต่อไปนี้

1. มีความประพฤติดี ดังปรากฏในเพลง กุลสตรี สาวเหนือ และดอกไม้ของชาติ

กุลสตรี

เกิดมาหวังความดี สตรีหวังคนชม ควรอบรมและควรหมั่น รักษา
ความดีมั่น สร้างสรรกุลสตรี เก่งทวีความนิยม หากมีรักมาครอง อย่าปล่อยทิ้ง
อารมณ์ ภายจะตรมขมชื่นใจ รักษาอย่ากลายเป็นอื่น เหลือฝันจงจดจำ ดังในคำนี้
ศรีกตรา รู้ตัวรู้กลชาย รู้ยาแล้วจงอย่า จงข่มอารมณ์ร้อนใจ ความดีศรีวิไล
ครองใจไว้งามสง่า รักวงศ์ตระกูลศักดิ์ศรี บทเรียนและวิชา กิริยาและท่าที
กุลสตรีศรีสวัสดิ์ ทรัพย์สิน ควรประหยัด มัธยัสถ์เป็นอัตตา นันแหละพารักน่าชม

สาวเหนือ

ความโลภแห่งปวงสตรีถิ่นเหนือเหลือไป แสนไกลเกินถิ่นเปรียบดอกฟ้าลงมาระย้าสู่ดิน
ใครเขายินเฝ้าอยากจะดมเขาหวังชมหวังชื่นชอุรา เยาวสตรีย่อมมีเวลาพลาดปลั่ง
ยังใจคิดไกลดีกว่าอย่าเมาเมี้ยว เลือกกลัวกับความชั่วช้า เพราะชักพามาพบแต่ราศี
ดลฤดีให้เราไหวหวั่น วงศ์และตระกูล นั้นเทิดทูนไว้ด้วยใจมั่น เป็นของตนตราบจนนิรันดร์
ไม่คิดปันใจให้ใครไฝบอง ชาวเหนือเอ๋ย ชื่นเชยศักดิ์ดังดุจดวงสรวง หลงในฤทัยผูกมัดประเพณี
เรามีแต่คนแซ่ซ้องจงคิดตรอง ไว้ตราบชีวิตกุลสตรีแห่งถิ่นเหนือเอ๋ย

ดอกไม้ของชาติ

ผู้หญิงไทยเปรียบได้ดอกไม้ของชาติ มีศีลธรรมมีมารยาทเทิดชูศรี รื้อบรมสอนเด็กให้รัก
ไทยทวี ชาติจะมีนักรบเลิศผยองไทย ไทยจะเด่นเป็นไทยได้เต็มที่ เพราะหญิงดีพื้นภูมิ

สมัย งามระเบียบงามทั้งกายทั้งใจ รักษาเกียรติผู้หญิงไว้ชั่ววันรันดร.....อันดอกไม้ของชาติ
จะส่งสี เพราะหญิงมีอารยะทันสมัย รักทั้งเกียรติทั้งรักชาติเอกราชไทย ดอกไม้ของชาติจะ
หอมไกลไม่ร่วงโรย

เพลงดังกล่าวบ่งบอกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้หญิงไทยว่า ผู้หญิงต้องมีมารยาท มีศีลธรรม รู้จักการอบรมสั่งสอนเด็กให้รักชาติ เพื่อการเป็นนักรบผู้กล้าหาญ นอกจากนี้ ยังต้องมีระเบียบ งามทั้งกายและใจ รักเกียรติของผู้หญิง รักชาติ จึงจะเปรียบได้ดังดอกไม้ของชาติที่หอมไกล

2. **รักนวลสงวนตัว** ถือเป็นคุณค่าในตัวของผู้หญิงซึ่งต้องรักษาพรหมจรรย์ไว้ด้วยชีวิต หากหญิงใดปล่อยตัวปล่อยใจไม่รักษาคุณค่านี้ไว้ สังคมถือว่าหญิงนั้นหมดค่า ดังปรากฏในเพลงชีวิตหญิง

ชีวิตหญิง

...โอ้ชีวิตหญิงเอ๋ย น้าเขยก็ครั้งยังสาว มีค่าเพียงครั้งคราว ร่นราวเนื้อสวายังนวล
เมื่อหมดยางหายนวล ค่าควรก็ไร้ราคา...
เทียบชีวิตหญิงงาม เปรียบความก็แม่นบุปผา พอหมู่แมลงรู้ท่า ต่างพากันมาทันใด
ดูดซึมลิ้มรสกลืน แล้วกลับบินอย่างสิ้นอาลัย เมื่อได้ชมสมใจ ก็จากไปดอกไม้ก็ตรม
...อย่าเลยอย่าเชื่อคำคม เราต้องควรสงวนอารมณ์ อย่าชื่นชมหลงลมรำพัน...
หากชายหมายชมเล่น เหลือแต่เดนต้องเร้นซ่อนกัน เลือกลุ่ม่สุ่มพรหมจรรย์ ศักดิ์สาวนั้นจะ
ไร้ลทิน

3. **ไฟดี** เป็นคุณค่าของผู้หญิงที่จะดำรงตนให้อยู่ในความดี ดังปรากฏในเพลงคีนี่
เราอย่าเพิ่งพบกันเลย เพลงหญิงสาวกับความรัก ดังความว่า

คีนี่เราอย่าเพิ่งพบกันเลย

คีนี่เราอย่าเพิ่งพบกันเลย อย่ารอเซยไขขนมมเนยเคยอิมจนเรอ
ขอทีหากคอยคีนี่ คงก่อถึงรอรอไปไม่เจอ หวังใจเธอความรักมักเออรินไหลไปทั่ว
ลืมนัดตักถัย เธอเพียงเสียใจไม่กลัว ยังรักศักดิ์ตัว เสียตัวน่าเกรงกลัวไปเสียกว่า
แม้คอยอย่าพานใจน้อยคอยท่า ขอจงปราณีเมตตา หมดเวลาคีนี่เราอย่าเพิ่งพบกันเลย

หญิงสาวกับความรัก

ชีวิตวัยสาวนารีย่อมมีความคิดคำนึงถึงแต่รักในใจ แม้ตนจะสวายนานใดหรือตัวจะไร้
ความงามหรืออยู่ท่ามกลางมัจฉา ความรักนี้ตามไปเกิดขึ้นได้ทุกหน หญิงแนบแอบซิด
ปิดบังให้ฟังแต่คนที่ตนรักแท้แน่นอน แต่รักของหญิงบางคนต้องทนด้วยทุกข์อาดูร
เพิ่มพูนชอกช้าอาวรณ์ แค้นใจด้วยรักร้ายรอนระก่ายออกย้อนลงให้เขาไม่นิยมชมเชย
ความรักนี้ลึ้มยากฝากความจริงหญิงเอ๋ย แม้นไม่หยุดยั้งจะอายหากชายล่องเลย
เพราะจะเย้ยหยามอนงค์ ความรักที่แท้จริงใจอาจมีอยู่ได้ควรมองหากลองจิตรักจำนง
น้อมใฝ่ใจรักมันคงน้ำใจซื่อตรงคงอยู่คู่กลมจนวันตาย ความรักนี้หวานชื่นรื่นใจตาม
ความหมายหญิงใดได้รักที่จริงหญิงรักไม่คลายแม้ชายนั้นไม่หลอกลวง ความรักนี้คือ
ไฟหากใครลองรักจิตครุ่นคิดเร้าร้อนในทรวง หวากแรกรักทั้งปวงรักแล้วก็หายไม่หวั่น
รักล่องผ่านไปใจตรม ความรักนี้ร้าวรานผ่านไปแล้วชื่นชม หญิงตรองไม่เห็นเช่น
ชายอุทัยระทมรักไม่สนใจดังปอง

4. เป็นภรรยาที่ดี หลังแต่งงานแล้ว หญิงต้องอยู่ในแบบแผนประเพณีปฏิบัติเป็น
ภรรยาที่ดี มอบความรักให้แก่สามี ดูแลบ้านเรือนให้เรียบร้อย รักษาทรัพย์สมบัติที่สามีหามา
เป็นเพื่อนคู่คิด มิตรคู่ใจยามยาก ปลอดภัยสามีและให้กำลังใจยามมีทุกข์ เป็นหญิงที่ “อุ่นเรือน”
ดังเช่น เพลงขึ้นใจยามยาก กระท่อมเนรมิต และเพลงศาสนารัก ดังนี้

ขึ้นใจยามยาก

(ข) ขึ้นหัวใจยามยาก นื่องทนลำบากเป็นคู่ตกยากกันมา (ญ) คุณเหมือน
ดังดวงชีวานื่องยอมอุทิศบูชาของจงอย่าครวญคิดเศร้าใจ (ข) พืมองมือนื่องด้านดำ
เพราะงานชั้นต่ำ ไฉ่ตราคร่ำเท่าใด (ญ) แต่นื่องเป็นชาวไร่ นื่องทนทำได้
ไม่เคยคิดบ่น บ่น (ข) ขึ้นหัวใจของพี่ รถยนต์เคยขี่กลับต้องเป็นหนี้ความจน
(ญ) คุณคิดจนเป็นกังวล ถึงเดินรานี้คือคนมีควรบ่นเลยนยะอดใจ (ข) ออกเอย
จากฟ้าสู่ดิน ข้าคนเขาหมั่นให้ได้ยินรำไป (ญ) โชคหมุนเวียนเปลี่ยนได้ ถึงคราว
รวยใหม่ได้คืนเหมือนก่อน ก่อน (ข) ขึ้นหัวใจยามยาก นื่องยอมลำบากเป็นคู่ตกยาก
อาทร (ญ) มีรักเป็นเพียงอาภรณ์ แม้ในกระต้อบรังนอนมิเคยหย่อนคลายรักสักวัน
(ข) อยู่กรุงเดียวสวายนเช่นไร (ญ) ถึงเตียงไม้ไผ่ก็หลับไปเช่นกัน (ข) สุขหัวใจตามขึ้น
(ญ) สองเรารักมัน ยังยืนหวานฉ่ำ ฉ่ำ

กระท่อมเนรมิต

กระท่อมนี้ห้องพี่เนรมิต เพราะความตั้งใจประสิทธิ์เป็นวิมาน
 หากเป็นกระท่อมก็ย่อมสำราญ เมื่อรักเราหวานเปรียบปานวิมานสวรรค์
 อยู่กันเพียงฉันและเธอ รักบำเรอเสนอสวยทุกวัน สุขฤทัยหาใดเทียมทัน
 มีเราเท่านั้นร่วมรักกันยืนนานไป ต่างชื่นชูเคล้าคู่ชูชิต รักหวานสนิหจัจฉินี่กระไร
 สุขใดไม่เท่ารักเรายังใหญ่ ต่างคนปลื้มใจหลงไหลในน้ำคำสนอง
 ผাগใจเอาไว้ออกัน เราชีวันฉันใคร่ปรองดอง มอบดวงใจรักให้เธอครอง
 ดวงใจร่ำร้องเราคิดปองตลอดมา สุขฉะนี้ห้องพี่ไม่ลืม หัวใจยังปลื้มดุจดั่งทุกทิวา
 ต่างคนใฝ่ฝันรักไปจนกว่า แผ่นดินกลบหน้าหรือครานภัสสลาย
 ผากคำค่อยพราแต่เดือน รักไม่เลือนเสมือนคู่ร่วมตาย
 ชื่นกันไปทั้งใจและกาย จนวันสุดท้ายชีวิตวายไปด้วยกัน
 การไม่นอกใจสามี เป็นข้อห้ามของหญิงที่แต่งงานแล้ว หญิงที่ป็นใจให้ชายอื่นนอกจาก
 ผิดศีลธรรมแล้วยังเป็นที่ติฉินนินทา ถูกตราหน้าว่าเป็นคนไม่ดี เช่น ในเพลงศาสนารัก

ศาสนารัก

หลักศาสนาทั่วไป ย่อมมีสัจจะยิ่งใหญ่องค์เดียวยึดไว้แน่นหนา หลักรักควร
 ตรึงติดตรา เช่น ศาสนาที่บูชาสั้นเทียว ศาสนารักก็มี สักสอนซาบซึ้งทวีบูชา
 สามิผู้เดียว นอกนั้นไม่ปองข้องเกี่ยว มันแต่รักเดียวผัวเดียวตลอดไป มีพระเจ้า
 แห่งรักเพียงหนึ่ง เป็นที่พึ่งนับถือให้ซึ่งฤทัย ชูเท่ากับการพาลหัวใจ ใ้พ่อพระควร
 อาลัยใจอย่าได้นำพา กงจักรไม่เหมือนดอกบัว เรื่องชายเรื่องชู้เรื่องชั่วพาตัว
 หมองมัวหนักหนา ผิดศีลธรรมแลด่าซ้ำ บาปกรรมหนักหนาชั่วช้าเลวทราม

5. เป็นแม่ที่ดี อบรม ดูแลสั่งสอน เลี้ยงดูบุตร ครอบครัวยเป็นแหล่งศึกษาอบรมเบื้องต้น
 และมีอิทธิพลต่อเด็ก เพื่อให้เด็กรู้จักแบบแผนความประพฤติที่เหมาะสม สามารถกำหนด
 พฤติกรรมและซึมซับอุดมคติ คุณค่าต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้น การสั่งสอนอบรมจึงเป็น
 เครื่องมือที่คนใช้ถ่ายทอดการกระทำ ความคิด ซึ่งหลอมรวมเป็นวิถีชีวิตเพื่อให้คนรุ่นถัดมาได้
 นำไปใช้ การสั่งสอนอบรมเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสร้างบุคลิกภาพของคนในวัยต่าง ๆ เช่น
 การเลี้ยงดูเด็ก การอบรมสั่งสอนสมาชิกชายหญิง รวมทั้งการเลือกคู่ครองและการประคับ
 ประครองชีวิตคู่

เด็กต้องการการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่ สมัยก่อนแม่ร้องเพลงกล่อมลูกเป็นเรื่องปกติธรรมดา เพลงกล่อมลูกเป็นการแสดงความรัก ความใกล้ชิดระหว่างสมาชิกในครอบครัว (พรรณี ปรัชญาบำรุง, 2542) นอกจากการแสดงความรักแล้ว ในบทเพลงยังสอดแทรกความคิด ความเชื่อต่าง ๆ เช่น เชื่อว่า เด็กเล็ก มีเทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองอยู่ เช่น เพลงกล่อมลูก เพลงกล่อมตรุณ และเพลงลูกน้อย ดังนี้

กล่อมลูก

ลูกเอ๋ยนอนเถิดนอนเสียเจ้า ยังอ่อนนัยเยาว์ ขวัญเจ้าดวงจิตแม่เอ๋ย ห่วงจริงแม่ไม่ทิ้งไปเลย...

ฟังกล่อม ฟังเถิดจอมขวัญ ฟังแม่รำพันให้สวรรค์คุ้มครองเจ้า

...ขอให้บุญช่วยรักษา วอนให้บูชาให้ฟ้ากฟ้ามารักษา ปกป้อง คุ้มเหตุครองภัยเกาทัณฑ์

เทพเจ้าครองปกป้องดวงใจ

กล่อมตรุณ

...ขวัญเอ๋ยขวัญแม่จงหลับแต่โดยดี แม่จะพิทักษ์ทั้งคอยแหว่งคอยไกว

เหลือบยุ้งไร้นี้จะมีให้ต่อมได้ จงนอนให้สบายนะสายสวาทแม่นา

แม่จะถนอมกล่อมเจ้า ลูกอย่ากวนให้ระอา นอนเถิดนอนคนกล้า...

ลูกน้อย

ลูกเอ๋ยลูกน้อย ยอดสร้อยกลอยใจของแม่

จงนอนแม่คอยดูแล ยุ้งมิให้ไต่ไร้มิให้ต่อม

ลูกเอ๋ยลูกจำ แก้วตาแม่คอยถนอม...

ถึงลำบากแม่ยังสู้ยอม อดออมให้ลูกสบาย

เจ้านอนเถิดหนา ลูกน้อยแม่จะกล่อมให้...

แม่เจ้าตื่นแม่จะพาจร ดูหนังดูละครเอ๋ย...

แม้ว่านโยบายสร้างชาติของรัฐบาลยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม จะให้การยกย่องผู้หญิงและมอบบทบาทในการพัฒนาชาติร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชาย โดยฐานะของหญิงไทยถูกประกอบสร้างให้เป็น “ดอกไม้ของชาติ” มีภาพลักษณ์ สวย เก่ง กล้าหาญ สุภาพเรียบร้อย แต่งกายประณีต และรักษาคุณค่าความดีงามของครอบครัวและประเทศชาติในฐานะแม่และเมียที่ดี เพื่อให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ชาตินิยม อย่างไรก็ตาม คุณค่าในฐานะที่เป็นผู้หญิงยังคงถูกกำหนดโดยวัฒนธรรม ประเพณีที่มีมาแต่เดิม จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับ

คุณค่าสตรีในบทเพลงสุนทราภรณ์ในยุคสร้างชาตินั้น ยังคงกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้หญิงตามค่านิยมที่มีมาแต่ครั้งโบราณ อาทิ มีความประพฤติดี รักนวลสงวนตัว การดำรงตนอยู่ในความดี การเป็นภรรยาที่ดี ไม่นอกใจสามี การเป็นแม่ที่ดี คุณค่าเหล่านี้ปรากฏในวรรณคดีโบราณ อาทิ สุภาจิตสอนหญิง แม่สอนลูก กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ สุภาจิตสอนสาว นารีศรีสวัสดิ์ พิเภกสอนบุตร เช่น ผู้หญิงต้องมีความประพฤติดี ดังในสุภาจิตสอนหญิงที่ว่า “...รักกุศลยิ่งชีพ รับผิดชอบต่อขวัญขวย อายุแก่บ่าบงมาก พรากโทษจากตน ขนทุจริตจากตัว ดับเมาเมาให้หาย ตายด้วยสัจย์สุดงาม อย่าได้ตามใจตน สร้างกุศลอย่ารู้โรย...” (กรมศิลปากร, 2555, น. 17) หรือ ผู้หญิงต้องรักนวลสงวนตัว ดังในสุภาจิตสอนหญิงที่ว่า “...เป็นสาวแล้วเรียบร้อยสะอาด ก็หมายมาดเหมือนมณีอันมีค่า แม้นแต่กร้าวรานร่อยถอยราคา จะพลอยพาหอมหายจากกายนาง...” (กรมศิลปากร, 2555, น. 161) ในคำกลอนสอนหญิงกล่าวว่า ผู้หญิงต้องใฝ่ดี ดังความที่ว่า “...ที่สิ่งชั่วอย่าเอาตัวไประคน รักษาตนให้เป็นยอดกระสัตร...” (กรมศิลปากร, 2555, น. 127) ในคำฉันท์สอนหญิง กล่าวว่า ผู้หญิงต้องเป็นภรรยาที่ดี ดังความว่า “...อนึ่งปรนนิบัติผัวตน ให้นอบน้อมจอมสกนธ์ โดยสุจริตพิสมัย...” (กรมศิลปากร, 2555, น. 96)

อาจกล่าวได้ว่า คุณค่าของผู้หญิงที่สะท้อนจากเนื้อหาบทเพลงสุนทราภรณ์ในยุคสร้างชาติยังคงเป็นการผลิตซ้ำคุณค่าผู้หญิงที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต มโนทัศน์เกี่ยวกับคุณค่าของผู้หญิงในยุคสร้างชาติกับคุณค่าของผู้หญิงที่ปรากฏในวรรณคดีโบราณจึงยังคงมีเนื้อหาสาระที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น การสร้างคุณค่าของผู้หญิงสมัยใหม่ในรัฐบาลยุคสร้างชาติ เป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้แสดงบทบาทนอกบ้านได้ แต่เมื่ออยู่ในบ้านผู้หญิงต้องเป็นเมียและแม่ที่ดีเช่นเดิม

การพัฒนาผู้หญิงในมิติมนุษยศาสตร์หรือคุณค่าผ่านตัวบททางการศึกษา คือ บทเพลงสุนทราภรณ์ ในช่วงทศวรรษ 2480 พบว่า บทเพลงสามารถถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากสมัยหนึ่งสู่สมัยหนึ่ง ผ่านการประพันธ์คำร้องและทำนองซึ่งให้คุณค่าและความสำคัญกับผู้หญิง โดยการใช้ถ้อยคำที่มีเนื้อหาสั่งสอนหรือการให้การศึกษาในการใช้ชีวิตแก่ผู้หญิง อาทิ การตระหนักรู้ในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง การใช้ชีวิตคู่ หน้าที่ต่อครอบครัว การให้คุณค่าต่อการเลี้ยงดูบุตร การให้ความสำคัญกับการเป็นแม่ แม้กระทั่งในเรื่องของการครองตน การรักนวลสงวนตัว ถ้าผู้หญิงยึดถือประเพณีวัฒนธรรมที่ถูกต้อง ดีงาม รู้จักวางตน ประพฤติตนในทางที่ถูกที่ควร ย่อมแสดงให้เห็นความมีคุณค่าในตนเอง

ได้รับความนิยมนคริธจากบุคคลทั่วไป คุณค่าของผู้หญิงยุคอุดมการณ์สร้างชาติ ที่สะท้อนจากบทเพลงสุนทราภรณ์ คือ การเป็นกุลสตรีที่มีความประพฤติดี เป็นภรรยาที่ดี เป็นแม่ที่ดี ดูแลครอบครัว สร้างบุคลากรที่มีคุณธรรม จริยธรรม คุณค่าดังกล่าวถือเป็นการพัฒนามนุษย์ (ผู้หญิง) ในมิติของมนุษยศาสตร์โดยนัย คือ “พัฒนศึกษา” หรือการศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์ไปสู่ความแข็งแกร่งของสังคมในที่สุด

บทสรุป

บทเพลงสุนทราภรณ์ เป็นการให้การศึกษารูปแบบหนึ่ง หรือโดยนัยคือ ตัวบทของ การศึกษาที่ให้คุณค่าและบทบาทในการหล่อหลอมกลุ่มเกลาผู้ฟัง ผู้อ่านอย่างละมุนละม่อม เพื่อเป้าหมายการให้ความบันเทิงและการสอน การกล่อมเกลาให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาทาง ด้านกาย จิตใจ อารมณ์ และปัญญา ผ่านคำร้องและทำนองที่มีการประพันธ์อย่างพิถีพิถัน

การพัฒนาผู้หญิง คือ การพัฒนามนุษย์ การพัฒนามนุษย์ต้องกระทำด้วยการให้การศึกษา ในการศึกษาเพื่อการพัฒนา (พัฒนศึกษา) มุ่งนำการศึกษาซึ่งมีความหมายกว้าง รวมไปถึงการสร้างความรู้ การปลูก/ปลูกปัญญา การหล่อหลอมบุคลิกภาพ และการยึดมั่นในวัฒนธรรมอันดีงาม มาพัฒนามนุษย์ด้วยการหล่อหลอมกล่อมเกลาให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาให้มีคุณค่าต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาในมิติของมนุษยศาสตร์หรือคุณค่า

การพัฒนาผู้หญิงในมิติมนุษยศาสตร์ผ่านบทเพลงสุนทราภรณ์หรือตัวบททางการศึกษาในช่วงทศวรรษ 2480 ยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้นำรัฐบาล เป็นช่วงของนโยบายสร้างชาติซึ่งให้ความสำคัญกับผู้หญิง ตามกรอบความคิดของรัฐบาลที่นำ “ผู้หญิง” ที่ถึงพร้อมหรือได้รับการศึกษาเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อาทิ การมีความประพฤติดี ความกล้าหาญ ความรักชาติ และเสียสละ การเป็นภรรยาที่ดี การเป็นแม่ที่ดี คุณลักษณะเหล่านี้ของผู้หญิงได้รับการคาดหวังให้ทัดเทียมกับผู้ชายในแง่ที่เป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญของความแข็งแกร่งของประเทศชาติ บางประเด็นให้ความสำคัญยิ่งยวดกว่าผู้ชาย เช่น คุณลักษณะของแม่ที่ดีซึ่งรัฐบาลเชื่อว่า เป็นฐานหลักอันมั่นคงของครอบครัวที่จะส่งผลต่อความแข็งแกร่งของสังคมได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ บทเพลงสุนทราภรณ์หรือตัวบททางการศึกษาช่วงนี้ยังชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลมุ่งมั่นสร้างนโยบายสร้างชาติและให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อ

สร้างวัฒนธรรมของชาติให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว และคุณค่าของผู้หญิงได้รับการผนวกเข้ากับนโยบายนี้

อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของผู้หญิงยุค พ.ศ. 2480 ถึงปัจจุบัน เป็นภาคความต่อเนื่องที่ชี้ให้เห็นว่า คุณค่าของผู้หญิงมิได้ถูกลดทอนลง โดยเฉพาะในยุคสร้างชาติ คุณค่าของผู้หญิงเป็นสิ่งสำคัญทัดเทียมชาย สถานภาพของชายและหญิง เป็นสิ่งที่ส่งเสริมเกื้อกูลกันต่างร่วมมือร่วมแรง ร่วมอุดมการณ์ คุณค่าของผู้หญิงสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนโยน ซึ่งจำเป็นต้องเข้าเติมเต็มด้วยความกล้าหาญของชาย ความกลมกลืนเช่นนี้จึงเป็นภาวะสมดุลของการสร้างชาติ คุณค่าของผู้หญิงไทยจนถึงปัจจุบันในลักษณะของอุดมการณ์ คือ “ความอ่อนโยน” คำนี้ แฝงไว้ในมิติการพัฒนาทั้งกายและใจ (แปลว่า หญิงไทยสวยกายและงามใจ) ซึ่งอุดมการณ์นี้ ยังเป็นภาพฝันในอุดมคติของหญิงมาจนถึงยุคปัจจุบัน สำหรับสังคมไทย “ความอ่อนโยน” คือ ความคาดหวังของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การที่ผู้หญิงมีความสามารถเท่าเทียมชายแต่ขาด “ความอ่อนโยน” อาจทำให้คุณค่าของความเป็น “ผู้หญิง” ลดทอนลงในการรับรู้ของสังคมไทย

ในยุควัฒนธรรมดิจิทัลที่มีความเสมอภาคทางเพศ มุมมองการใช้ชีวิต มุมมองคุณค่าผู้หญิง อาจมีการปรับเปลี่ยนไปตามระดับการพัฒนาประเทศ บทเพลงที่ปรากฏในสมัยสร้างชาติในทศวรรษ 2480 บางเรื่องอาจไม่สอดคล้องกับคุณค่าในยุคปัจจุบัน การใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาสตรีในปัจจุบันอาจต้องปรับตัวชีวิต คุณค่าของผู้หญิง ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมเนื่องจากบทบาทของผู้หญิงในยุคนี้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว

ข้อเสนอแนะ

ควรทำการศึกษาคุณค่าในมิติการพัฒนามนุษย์ผ่านบทเพลงสมัยปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมศิลปากร. (2555). *ประชุมสุภาวดีสอนหญิง*. เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์.

เจตนา นาควัชร. (มปป). *วัฒนธรรมสำนึก: รากฐานของอุดมศึกษา*. มาตา.

นิยะดา เหล่าสุนทร. (2557). สารแห่งวรรณคดีและสารแห่งผู้นำ. *ศิลปวัฒนธรรม*, 35(9), 110.

- พรรณี ปรัชญาบำรุง. (2542). ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทยผ่านบทเพลงไทยสากล หลังสงครามโลกครั้งที่ 2-พ.ศ. 2500 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital “วช.”. <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/88674>
- สุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ. (2557). ผัวเดียวเมียเดียวแห่งชาติครบครันกับโครงการรณรงค์ทางวัฒนธรรมสมัยสร้างชาติของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม. *ศิลปวัฒนธรรม*, 35(5), 81.
- อัครวิทย์ เรืองรอง. (2552). การวิเคราะห์แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศจากพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. Chulalongkorn University Intellectual Repository [CUIR]. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/59237>